

Aleksander Oleszko

Przeszukanie kancelarii notarialnej w postępowaniu antymonopolowym wszczętym z wniosku Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów*

1. Ustrojowy status organów samorządu notarialnego oraz notariusza

Prawo o notariacie z 1991 r. bez wątpienia wyznacza status ustrojowy polskiego notariatu w odniesieniu do samorządu notarialnego oraz stanowiska notariusza. Oczywiście jest również, że notariat funkcjonuje poza strukturami urzędniczymi państwa i nie ma żadnego służbowego podporządkowania instytucji notariatu strukturze urzędniczej państwa. Funkcjonowanie samorządu notarialnego znajduje przede wszystkim umocowanie w przepisach art. 65 ust. 1 w zw. z art. 17 ust. 1 Konstytucji RP w zw. z art. 26 i nast. pr. o not. precyzujących podstawowe zadania samorządów zawodowych, statuując, że reprezentują osoby wykonujące zawód zaufania publicznego oraz sprawują pieczę nad należytym wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony. Nie wchodząc w tym miejscu w szczegółową analizę sprawowania przez samorząd notarialny zadań „w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony”, wypada się zgodzić, że konstytucyjną funkcją or-

* Opracowano na podstawie niepubl. postanowienia Sądu Okręgowego w Warszawie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z 24 października 2013 r., XVII Amo 22/13; dalej: SO-SOKiK w Warszawie.

ganów samorządu notarialnego nie jest ochrona partykularnych interesów zawodu notariuszy, a w każdym razie nie przede wszystkim, ale zabezpieczenie (gwarantowanie) przestrzegania (zachowania) przez notariuszy bezpieczeństwa obrotu prawnego rozumianego jako sprawującego prewencję jurysdykcyjną zapobiegającą powstawaniu sporów o prawo, ukształtowanego w drodze dokonanej czynności notarialnej z udziałem uczestników (stron) tej czynności urzędowej¹. Potwierdzeniem tego kierunku jest stanowisko Trybunału Konstytucyjnego (TK) wyrażone wyroku z 19 marca 2001 r.², według którego samorzady wspomnianych zawodów „mogą, a niekiedy nawet powinny w pewnym zakresie wolność wykonywania zawodu ograniczać ze względu na cele, dla których zostały powołane, zawsze jednak wyłącznie w granicach interesu publicznego”. Pogląd ten znajdujemy w kolejnym wyroku TK z 18 lutego 2004 r.³, stwierdzającym, iż wolność wykonywania zawodu takiego jak zawód zaufania publicznego powinna ustępować w tych wypadkach, w których wolność ta mogłaby zagrażać uszczerbkiem tego właśnie zaufania publicznego⁴. Jednoczesne pełnienie wskazanych funkcji⁵ przez organy samorządu notarialnego nie jest wolne od napięć czy wręcz konfliktów między środowiskiem notariuszy a interesem publicznym. Konfliktom tym w pewnej mierze zapobiega sprawowany z mocy art. 42 i nast. nadzór nad notariatem sprawowany przez organy samorządu oraz Ministra Sprawiedliwości.

Ustawa notarialna precyzuje również, w jakich formach prawnych (sposobach) organy samorządu mogą wyrażać swoją wolę (stanowisko)

¹ Zamiast obszernej w tej mierze literatury zob. A. Oleszko, *Prawo o notariacie. Komentarz*, cz. I, Warszawa 2011, s. 31 i nast. oraz s. 65 i nast.; co do rozumienia sprawowania przez samorząd notarialny pieczy oraz wykonania zadań w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony zob. wyrok TK z 22 maja 2001 r., K 37/00 (OTK 2001, nr 4, poz. 86).

² Wyrok TK z 19 marca 2001 r., K 32/00 (OTK 2001, nr 3, poz. 50).

³ Wyrok TK z 18 lutego 2004 r., P 21/02 (OTK-A 2004, nr 2, poz. 9).

⁴ Zob. zwłaszcza P. Sarnicki, *Pojęcie zawodu zaufania publicznego (art. 17 ust. 1 Konstytucji) na przykładzie adwokatury*, [w:] *Konstytucja, wybory, parlament*, red. L. Garlicki, Warszawa 2000, s. 153 i nast.

⁵ Zgodnie z art. 34 § 1 pr. o not. prezes rady izby notarialnej reprezentuje radę, zaś na podstawie z art. 38 cyt. ustawy KRN jest reprezentantem notariatu. Ową reprezentację należy rozpatrywać łącznie z konstytucyjnymi funkcjami samorządu zawodowego zaufania publicznego „w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony”.